

Małgorzata Rozbicka

"Monumentum", t. 27, nr 1 (1984) :
[recenzja]

Ochrona Zabytków 41/1 (160), 71-72

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MONUMENTUM. Wyd. Butterworth Scientific Limited.
Kwartalnik Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków
ICOMOS.

Tom 27, nr 1, marzec 1984, stron 79, ilustracje

THE WORLD OF CONSERVATION (Świat konserwatorski)

An interview with Ludwig Deisters (wywiad z Ludwigiem Deistersem), ss. 3–18, il. 15, streszcz. w jęz. francuskim i hiszpańskim. Rozmowa z wieloletnim dyrektorem Instytutu Ochrony Zabytków w NRD, Ludwigiem Deistersem, ukazuje nam zawodową sylwetkę tego wybitnego architekta-konserwatora oraz dostarcza wielu informacji na temat ochrony i konserwacji zabytków w Niemieckiej Republice Demokratycznej. Poznajemy zakres i metody działania kierowanego przez Deistersa Instytutu i rolę, jaką pełni on przy nadzorowaniu prowadzonych na terenie NRD prac konserwatorskich. Odnajdujemy wiele informacji na temat obowiązującego w NRD prawodawstwa w zakresie ochrony dóbr kultury i systemu zawodowego kształcenia konserwatorów. Nie brak w rozmowie omówienia spraw trudnych i dyskusyjnych, jak choćby zagadnień związanych z mechanizmami podejmowania decyzji co do zakresu prac restauratorskich, sposobu wyposażania wnętrz odrestaurowanych obiektów oraz zasadności dokonywanych rekonstrukcji. Wśród innych poruszonych spraw ważne miejsce zajęła problematyka przebudowy i modernizacji historycznych zespołów urbanistycznych oraz zagadnienia z zakresu ochrony zieleni i krajobrazu. Nie zabrakło w tekście konkretnych przykładów prac konserwatorskich ilustrujących omawiane kwestie.

CONSERVATION EN COURS (Działania Konserwatorskie)

Bernard Orna, *A propos des églises superflues à Norwich* (Na temat opuszczonych kościołów w Norwich), ss. 21–29, il. 9, streszcz. w jęz. angielskim i hiszpańskim. Spośród 31 zabytkowych kościołów zachowanych w angielskim mieście Norwich aż 20 jest od wielu lat opuszczonych a co z tym związane pozostaje w nie najlepszym stanie technicznym. Ze względu na dużą wartość historyczną i architektoniczną obiektów oraz rolę, jaką pełnią w krajobrazie miasta, podjęto próbę ich ratowania. Kilka lat temu pieczę nad opuszczonymi zabytkami podjęła specjalnie w tym celu powołana społeczna organizacja opieki nad historycznymi kościołami. Jej działalność polega na doraźnej trosce o bpańskie budowle oraz na wyszukiwaniu użytkowników, którzy zagwarantowałyby ich właściwe i szybkie zagospodarowanie. W artykule omówiono dwa zaadaptowane już, dzięki staraniom wspomnianej organizacji, kościoły – XII-wieczny kościół St. James oraz XIV-wieczny St. Swithin. W pierwszym z nich znalazł swą siedzibę teatr lalkowy, w drugim centrum sztuki. Projekty adaptacji innych kościołów są w fazie opracowywania i dyskusji. Artykuł, opisując szeroko problematykę przejmowania i adaptacji obiektów zabytkowych, stanowi cenne źródło informacji dla tych, którzy borykając się z podobnymi problemami szukają praktycznych wskazań.

CONSERVATION IN ACTION (Działania konserwatorskie)

R. Sengupta, *The restoration of the small Buddha at Bamiyan* (Restauracja Małego Buddy w Bamiyan), ss. 31–45, il. 19, streszcz. w jęz. francuskim i hiszpańskim. Około 250 kilometrów na północny zachód od stolicy Afganistanu, na dawnym tzw. Jedwabnym Szlaku łączącym zachodnią Azję z Indiami, leży Bamiyan. Prawdopodobnie już piętnaście wieków temu zapoczątkowano budowę istniejącego tu rozległego zespołu świątyń poświęconych Buddzie. Okres świetności stworzonego ośrodka religijnego nie trwał jednak długo. Już w IX w. wydrążone w skałe świątynie wraz ze zdołbionymi je molowidłami i dwoma kolosalnymi posągami Buddy (tzw. Duży Budda – 55 m wys., Mały Budda – 38 m wys.) zaczęły niszczeć. Proces ten przyspieszyły: brak stałej opieki nad postępującą ruiną zespołu świątyń, liczne wstrząsy sejsmiczne oraz wody opadowe, penetrujące spękana i podatną na wietrzenie skałę. W wyniku starań rządu Afganistanu, czynionych w celu uratowania dla kultury światowej tego bezcennego zabytku, w 1969 r. grupa indyjskich specjalistów, kierowana przez autora omawianego artykułu, podjęła prace konserwatorskie. Przeprowadziła ona wiele prac porządkowych, zabezpieczających, wzmacniających i restauratorskich, przede wszystkim koncentrując się na pracach zmierzających do przywrócenia świetności posągowi Małego Buddy. Artykuł opisuje zakres wykonanych wówczas prac, zastosowane materiały oraz techniki budowlane i konserwatorskie.

AREAS OF CONCERN (Miejsca godne zainteresowania)

Alexandre Papageorgiou-Venetas, *The nineteenth-century metropolitan city quartes in Europe: criteria for action on their integrated conservation. Part II* (Dziewiętnastowieczne dzielnice wielkich miast europejskich: kryteria podejmowania zintegrowanych działań konserwatorskich. Część II.), ss. 47–69, il. 21, streszcz. w jęz. francuskim i hiszpańskim. Opracowanie właściwych metod działania konserwatorskiego przy dokonywaniu modernizacji architektury i struktury urbanistycznej XIX-wiecznych dzielnic europejskich miast wymaga dogłębnego poznania ich specyficznej organizacji przestrzennej, funkcjonalnej oraz elementów małej architektury i wystroju kształtujących niepowtarzalny ich charakter. Dwudziestowieczne kierunki urbanistyczne bądź przekreślały zasadę dziewiętnastowiecznej urbanistyki, bądź też, w sposób bardzo uproszczony i schematyczny, starały się je kontynuować, najczęściej gubiąc jednak ich istotę. Pozytywne tendencje w sposobie przekształcania XIX-wiecznych dzielnic autor dostrzega jedynie w nielicznych indywidualnych realizacjach, które zachowując jednolitość bloku, linię zabudowy, wysokość i formalne zróżnicowanie fasad, swą współczesność ujawniają w detalu, materiale oraz wewnętrznej strukturze funkcjonalnej. Autor szczegółowo omawia i systematyzuje najważniejsze elementy XIX-wiecznej urbanistyki, nie pomijając przy tym zagadnień z zakresu architektury, funkcji i socjologii miasta. Odnotowuje dokonujące się przemiany w obrębie dzielnic wynikające z zachodzących przemian społecznych, cywilizacyjnych oraz postępu technicznego. W podsumowaniu swych

rozważań określa zagadnienia, które jego zdaniem obligatoryjnie należy przeanalizować przystępując do zintegrowanych działań konserwatorsko-modernizacyjnych na terenie XIX-wiecznych dzielnic wielkich miast. Zalicza do nich gruntowne przestudiowanie sytuacji, struktury przestrzenno-funkcjonalnej dzielnicy, wyglądu ulic i przestrzeni miejskich oraz możliwości wprowadzenia doń nowych funkcji.

CONSERVATION IN ACTION (Działania konserwatorskie)

Jonas Glemža, Romanas Jaloveckas, *The renewal and restaration of part of the old town of Vilnius* (Odnowa i restauracja części wileńskiego starego miasta), ss. 71–75, il. 4, streszcz. w jęz. francuskim i hiszpańskim. Prace rewaloryzacyjne podjęto na wileńskiej starówce głównie w celu dokonania modernizacji istniejących tu 74 bloków zabudowy. Prowadzone od 1974 r. szczegółowe prace badawcze, projektowe i realizacyjne na obszarze czterech bloków pozwoliły na bliższe poznanie historii rozwoju urbanistycznego tej części miasta oraz na wyodrębnienie nie znanych dotąd gotyckich budowli, wtopionych z biegiem stuleci w strukturę późniejszej zabudowy. Między innymi udało się odczytać plan piwnic i przyziemia zachowanego w obrębie późniejszej kamienicy przy ulicy Biržu 3, jednokondygnacyjnego, wolno stojącego gotyckiego budynku mieszkalnego znajdującego się w omawianym szczegółowo przez autorów tzw. 54 bloku zabudowy, bloku ograniczonym ulicami Rudniku, Gorkio, Arkliu, Biržu i Peledos. Natrafiono na jego obszarze na wiele elementów wystroju pochodzących z różnych okresów, a skrytych dotąd pod warstwami tynku i pobiałą. W trakcie prac odrestaurowano i ukazano odkryte interesujące detale i elementy architektoniczne. W celu polepszenia warunków życia mieszkańców wyburzono obiekty nie przedstawiające większej wartości historyczno-architektonicznej. Jednak generalny charakter architektoniczny dzielnicy staromiejskiej został zachowany, a kształt historycznych działek i nie istniejącej zabudowy uczyniono dzięki specjalnie

zaprojektowanym elementom małej architektury i zieleni. Aby ożywić tę tradycyjnie mieszkaniową dzielnicę miasta, wiele suterren i parterów zaadaptowano na sklepy, biura i punkty gastronomiczne.

BOOK REVIEWS (Przegląd książek)

Corinne Bennett, B. M. Feilden, *The Conservation of Historic Buildings*. Butterworth, London 1982, £ 40. (s. 77). Autor, Bernard Feilden, to wytrawny znawca problematyki konserwatorskiej, o bogatej wiedzy praktycznej, metodologicznej oraz doświadczeniu administracyjnym, to osoba o rozległych kontaktach w międzynarodowym środowisku konserwatorskim. Jego dawno oczekiwana książka dostarcza więc czytelnikowi wielu uwag i rad wybitnego konserwatora-praktyka oraz przedstawia wiele najnowszych metod i osiągnięć naukowych światowej konserwacji. Publikacja uzupełniona licznymi tabelarycznymi zestawieniami, bogato ilustrowana i zaopatrzona w obszerną bibliografię.

P. A. Faulkner, R. P. Wicox, *Timber and Iron Reinforcement in Early Building*. The Society of Antiquaries of London: London, 1981. £ 15. (s. 78–79). Historyczne systemy konstrukcyjne oraz poziom umiejętności dawnych budowniczych to tematy rzadko podejmowane w fachowym piśmiennictwie. Prezentowana praca to krótkie, lecz wyczerpujące studium poświęcone drewnianym i żelaznym konstrukcjom wzmacniającym stosowanym w dawnym budownictwie. Autor podejmuje w niej próbę prześledzenia drogi rozwoju stosowanych systemów wzmacniających, ilustrując swe rozważania umiejętnie dobranymi przykładami. Książka ta stanie się niewątpliwie podstawową lekturą dla tych wszystkich, którzy podejmują studia nad historią technologii budownictwa.

oprac. Małgorzata Rozbicka